

ROMANIAN LITERATURE DURING THE STALINIST PERIOD (1945-1958)

Cristian-Marian Pârâială
PhD Student, University of Bucharest

Abstract: After the Second World War, a new map was created. During the Yalta Conference, held between 4 and 11 February 1945, the leader of the United States, Franklin D. Roosevelt; the leader of the United Kingdom, Winston Churchill, and the leader of the Soviet Union, Joseph Stalin reorganized the entire world. They decided that some countries like Bulgaria, Hungary, Poland, Romania and other eastern countries to engage in a communism regime. The communists erased the past of the countries in order to create a „bright future” for their nation. Without any kind of compassion for the Romanian literature, they removed the greatest Romanian poets and writers (Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Lucian Blaga, Nicolae Bălcescu, Dimitrie Cantemir, Titu Maiorescu, Ion Heliade Rădulescu, Nicolae Filimon, Octavian Goga, Liviu Rebreanu and many others) from the educational system, replacing them and their literary works with new writers and a new literary current which was nothing else but propaganda. This new current was called the Socialism Realism. This new form of art, developed in the Soviet Union in 1934 by the Soviet politician, Andrei Aleksandrovici Jdanov, was supposed to glorify and apotheosize the Communist regime. Hundreds of poems and novels were written to extol and praise the communism values, the freedom of the workers and to deify the Communist Party members, especially Lenin and Stalin. In the same time, this „literary works” used to reprehend and vilify the enemies of the Communist Party. This hostile forces were represented by the kulaks and the bourgeois. They were the source of the failures and delays. In the past, they burdened and oppressed the poors and penurious people. The communist forces tried to exterminate them, but many of them escaped. Disguising in ordinary people, they try to sabotage the plans and the projects of the „great Communist regime”. This new kind of literature is very different from the rest of the literature. It is full of clichés, simple ideas, and terms which iterates.

Keywords: communism propaganda, Romania, poems and novels, clichés, Stalinism

Regimuri totalitare dornice de control absolut și de manipulare a populației au existat încă din antichitate. Pentru a-și controla mai ușor cetățenii, puterea se folosea de propagandă pentru a crea iluzia unei lumi cu totul diferită față de cea reală. De-a lungul timpului, numeroși conducători au apelat la metode de constrângere a populației pentru a câștiga respectul propriilor săi cetățeni, creându-le astfel iluzia unei realități care nu a existat de fapt niciodată. Începând cu primul împărat chinez, Qin Shi Huang Di (259-210 î. Hr.), continuând apoi cu faimosul împărat roman Caligula (12-41 după Hristos, acesta fiind împărat roman între anii 37-41 d. Hr.) și ajungând până la modelul lui Stalin, Ivan cel Groaznic (1530-1584, țar al Rusiei între 1547-1584), istoria este plină de tirani și despoți dornici de puterea absolută și de control total asupra propriului popor, obișnuind a-i pedepsi exemplar pe cei care cugetau a li se împotrivi.

Qin Shi Huang Di, un conducător dintr-o perioadă atât de îndepărtată, a realizat că pentru a consolida puterea unui regim samavolnic este nevoie de înlăturarea libertăților individuale. Cu cât există un control mai strict asupra poporului și asupra informațiilor care ajung în mintea oamenilor, cu atât regimul este mai consolidat și mai puternic, nemaexistând teama unei posibile tentative de împotrivire. Astfel, împăratul Qin Shi Huang Di, cunoscut pentru faptul că a înființat primul stat polițienesc din istorie, vinovat pentru uciderea învățaților

confucianiști care i se opuneau și eliminarea unor importante tradiții chinezești, el nu a rămas în istoria statului respectiv drept un despot tiranic și nemilos, ci mai degrabă un reformator și un inovator datorită unificării țării respective, introducerea unei monede comune și stabilirea unui sistem complex de măsuri și greutăți.¹ Tot Qin Shi Huang Di a mai făcut un alt gest specific dictatorilor comuniști ai secolului XX și anume ștergerea și rescrierea istoriei după bunul său plac. Profitând de puterea imensă pe care o deținea, acesta a schimbat titulatura de „rege” în favoarea celui de „împărat”. De asemenea, acesta a interzis numele purtate de foștii conducători, autoproclamându-se în acest fel „Primul Împărat”. Nu în ultimul rând, numeroase cărți care conțineau o istorie diferită față de cea oficială, au fost arse, fiind înlocuite cu unele noi care evidențiau doar calitățile liderului.²

Primul care s-a folosit de informatori pentru a afla de existența presupușilor complotiști la adresa sa și a regimului său despotic a fost împăratul roman Tiberius (42 înainte de Hristos-37 după Hristos, împărat roman în perioada 14-37 d. Hr.) care a înființat un sistem profesionist pentru spionarea propriilor săi cetățeni.³ Senatul era cel care îi remunera pe cei care ofereau informații despre posibilele abateri ale cetățenilor. Încet, dar sigur, Tiberius crease un sistem complex de informatori, demn oricărui dictator nemilos care se respectă. Întâmplarea face ca printre victimele sistemului său nemilos să se afle și viitorul împărat roman, Caligula, care odată ajuns la putere avea și el să își supună poporul unui regim crud și nemilos.⁴

Documentele vremii îl descriu pe domnitorul Vlad Țepeș drept un tiran psihopat, dar și un luptător brav și cutezător care nu arăta niciun pic de milă față de dușmanii săi. În secolul XV, în toată Europa creștină au circulat povești despre curajul său nemaîntâlnit, dar și o cruzime neobișnuită, impunând atât teamă cât și respect celor care le ascultau. Odată cu inventarea tiparului, poveștile respective erau tipărite în mai multe limbi, în mod special în limba germană, fiind chiar ilustrate cu gravuri care îl înfățișau pe domnitor în timp ce îi pedepsea pe otomani pentru că i-au invadat teritoriul și i-au subjugat poporul. Așadar, acesta poate fi considerat drept un prim exemplu din Europa în care mediile de informare au sprijinit cultul personalității unui despot. Una dintre multele povestiri publicată în Austria în 1463 și intitulată „Povestea înspăimântătoare și cu adevărat extraordinară a unui tiran băutor de sânge, numit Prințul Dracula” a devenit sursă de inspirație și pentru celebrul roman „Dracula” scris de către Bram Stoker în 1897. Mai mult decât atât, aceste lucrări au ajuns chiar și în posesia renumitului țar, Ivan cel Groaznic care l-a perceput pe Vlad drept un model demn de urmat.⁵ Este imposibil ca toate informațiile tipărite în acele publicații să fie în totalitate adevărate, dar cu siguranță faptele lui erau exagerate și hiperbolizate în scopul de a-l transforma pe Vlad într-o ființă supraomenească, lipsită de orice fel de sentimente, cu o putere namiîntâlnită până atunci la oameni. Imaginea aceasta tiranică și lugubră avea cu siguranță scopul de a-i ține la distanță pe otomani, propaganda respectivă având rolul de a opri din expansiune unul dintre cele mai mari imperii care au existat vreodată.

Începând cu secolul al XVII-lea, conceptul de propagandă a început să devină un fenomen tot mai complex și tot mai răspândit în lume. Ea este folosită intens în secolul XX de anumite regimuri totalitare cum ar fi nazismul sau comunismul, dar nici regimurile democratice nu sunt străine de acest instrument capabil de a controla mase impresionante de oameni.⁶

---

¹ Tom Ambrose, *Despoți și dictatori: de la Nero la Saddam Hussein*, trad. din limba engleză de Gabriel Florin Drăghici, Editura Litera, București, 2009, pag. 111

² *Ibidem*, pag. 30

³ *Ibidem*, pag. 20

⁴ *Ibidem*, pag. 29

⁵ *Ibidem*, pag. 44-45

⁶ Ilie Oana, *Propaganda politică, Tipologii și arii de manipulare (1945-1958)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014, pag. 21

Imediat după lovitura de stat de la 23 august 1944, regimul comunist din România a început să capete din ce în ce mai multă putere, subordonând-o în totalitate la scurtă vreme după abdicarea forțată a regelui Mihai din data de 30 decembrie 1947.

Odată cu preluarea puterii de către comuniști, a avut loc și preluarea modelului sovietic în toate categoriile societății românești, de la cel politic la cel financiar, de la cel social la cel cultural și așa mai departe. Așa cum PCUS a produs milioane de victime după instalarea sa în U.R.S.S., același lucru l-a făcut și fratele său românesc. Regimul comunist nu a produs atât de multe victime ca cel sovietic din simplul motiv că România nu avea atât de mulți cetățeni ca Uniunea Sovietică.

Indiferent de modul în care era propagată informația regimului, existau anumite modele care întotdeauna se repetau într-un mod obsesiv. Astfel chiaburul era reprezentat mereu ca un tip mai în vârstă, gras, corpulent, având niște trăsături fizionomice de-a dreptul hidoase și respingătoare. În antiteză cu el se află țăranul colectivist, veșnic tânăr cu o constituție athletică și o fizionomie plăcută și atrăgătoare. În cazul unei caricaturi, așezarea în pagină a celor două personaje era extrem de importantă. În mod evident, în centrul paginii, într-o poziție impunătoare și dominantă se află țăranul cooperatist sugerând putere, rezistență fizică și dorință de a munci și de a schimba ceva. Chiaburul este reprezentat într-un colț al paginii, poziția și fizionomia sa sugerând intenția acestuia de a sabota toate planurile mărețe ale tânărului cooperatist.⁷

Cuvântul este o armă foarte puternică, tocmai de aceea, propagandiștii sunt foarte atenți la cuvintele pe care le folosesc atunci când scriu un articol, o recenzie, un editorial sau chiar o simplă observație. Astfel, sunt alese cuvinte simple, dar concise, iar afirmațiile sunt întotdeauna clare. Nu contează faptul că uneori aceste afirmații sunt lipsite de raționament, deoarece cu cât este mai des repetată, cu atât va influența mai multe opinii și păreri. Cuvintele considerate nepotrivite erau cenzurate în vreme ce cuvintele care trebuiau să atragă atenția publicului fie aveau literele scrise cu majuscule, fie aveau literele îngroșate, fie erau subliniate sau chiar colorate.

O mică parte din scriitori s-a împotrivit regimului comunist, dar o parte mult mai mare s-a alăturat acestuia mai devreme sau mai târziu. Cei nemulțumiți de sistem nu vedeau cu ochi buni această schimbare radicală pentru că distrugea literatura, iar pentru acest lucru le-au fost luate într-un mod abuziv anumite drepturi, dar au existat și scriitori care s-au obișnuit destul de repede cu noua schimbare și au acceptat-o, știind că vor fi recompensați pentru efortul depus. În consecință, au apărut, cu susținerea autorității, o serie de scriitori și poeți, care au ajutat la ideologizarea literaturii și schimbarea ei prin intermediul realismului socialist în materiale de propagandă.⁸

În anul 1948 a fost tipărită broșura „Publicații interzise” care cuprindea în cele 500 de pagini numele autorilor și cărților care fuseseră interzise până atunci. Pe lista neagră a comuniștilor se aflau scriitori ca Vasile Alecsandri, Lucian Blaga, Mihai Eminescu, Nicolae Filimon, Octavian Goga, Liviu Rebreanu și mulți alții.⁹

Această dorință de a manipula societatea devenea o obsesie pentru tânărul Partid venit la putere. El dădea uitării până și cunoscutele poezii ale lui Eminescu de care toată lumea auzise, pentru că răspândeau o filozofie idealistă și un pesimism molipsitor. Mai mult decât atât, din cărți celebre începeau să dispară anumite pasaje care nu erau pe placul regimului și erau păstrate în mod special acele fraze care dezvăluiau defectele fostei societăți românești.¹⁰

Poezia realist-socialistă e strâns legată de arta persuasiunii. Persuasiunea e cea mai cunoscută modalitate de influențare. Prin intermediul acesteia, o anumită persoană poate

⁷*Ibidem*, pag. 199

⁸ Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism (1948-1964)*, Editura Cartea Românească, 2010, pag. 13

⁹*Ibidem*, pag. 53-54

¹⁰*Ibidem*, pag. 59

convinge o altă persoană sau mai multe persoane de anumite lucruri care nu sunt obligatorii să fie adevărate. Oamenii erau obligați să asculte cuvântările scriitorilor care răspândeau ideile noi orânduiri și care trebuiau să îi „infecteze” cu noțiunile de gândire și acțiune, permise de noua lege. Li se cuvânta că acea poezie e scrisă special pentru oameni și că doar ei se gândesc la problemele pe care le are cetățeanul modest.¹¹

Acest tip de poezie avea un destinatar bine conturat. Ea nu era destinată pentru cititorii cu experiență sau pentru oamenii cu un nivel intelectual ridicat, ci pentru oamenii cu un nivel de educație mai scăzut, elevii și liceenii care puteau fi ușor influențați, muncitorii din fabrici, chiar și țărani de pe ogoare. Cu mulți dintre ei, soarta a fost dură, punându-le mereu obstacole și greutăți în cale, iar lipsa banilor le înrăutățea situația.¹²

Autorul preferat al regimului este acela care se poate identifica cu ușurință cu masa revoluționară, le înțelege problemele și necazurile și apoi îi înșală în scris prin intermediul versurilor. Prin intermediul scrierilor, poetul trebuie să îl facă pe cititor să simtă ură pentru dușmanii de clasă, adică pentru reprezentanții vechiului regim de la simpli funcționari de stat până la membrii partidelor politice care erau împotriva stalinismului, proprietarii de fabrici și uzine și țărani cu pământ și avere care erau denumiți chiaburi. În același timp, cititorul trebuie să simtă dragoste și prețuire pentru conducător, partid și pentru eroii clasei muncitoare.¹³

În foarte multe poezii realist-socialiste, personajul principal este un muncitor obișnuit care în urma unei catastrofe, va deveni erou, reușind să îi salveze atât pe ceilalți muncitori cât și proiectul măreț la care lucrau cu toții. De cele mai multe ori, el își va sacrifica viața pentru ca toți ceilalți să trăiască, dar va fi răsplătit atât pentru curajul său cât și pentru credința sa imensă în regim fără de care nu ar fi fost capabil de acea faptă vitejească.¹⁴

„Realismul socialist cere artistului să <<oglindească>> realitatea în dezvoltarea ei revoluționară, adică în perspectiva luptei dintre vechi și nou, ceea ce a fost o formulă mai voalată a principiului marxist-leninist-stalinist al luptei de clasă. Pe acest teren, se valorifica mai cu seamă, militantismul artistic al unui creator, care se simțea fără îndoială dator să demonstreze prin opera lui cum în această luptă învinge întotdeauna noul, fie în mod direct, fie indirect, lăsând adică să se înțeleagă iminența unei victorii inexorabile, chiar și acolo unde s-ar descrie o <<înfrângere>>, ca în povestirea cu acest nume a lui Aleksandr Fadeev. Purtătorul mesajului progresist al istoriei, reprezentantul unei lumi noi, viitoare, altfel-zis al clasei muncitoare, gropar al capitalismului etc., era așa-numitul <<erou pozitiv>>, expresie care își va contrapartida în comica alăturare de cuvinte <<erou negativ>>. Personajul pozitiv, triumfător peste toate dificultățile, chiar și atunci când, în mod accidental, putea să cadă victimă forțelor dezlănțuite ale răului, deschidea, pe deasupra eșecului său exclusiv individual și nereprezentativ, o fereastră către un viitor întotdeauna luminos, asemenea <<legendarului>> Lazăr de la Rusca, apoteozat în poemul cu acest nume al lui Dan Deșliu.”¹⁵

Toate poemele prezintă la final faptul că regimul a triumfat, iar mica problemă apărută în cale a fost rezolvată cu succes de către oamenii muncii urmând un viitor strălucit și așteptat cu nerăbdare de generațiile viitoare. Astfel, oamenii trebuiau să înțeleagă că trebuie să protejeze orice lucru care aparținea statului, deoarece bunul unui simplu om, era de fapt, bunul tuturor. „Dușmanii de clasă” erau infiltrați peste tot, tocmai de aceea, ei trebuiau să se apere pe ei înșiși, dar, mai ales utilajele de producție. Oamenii aveau modele noi de urmat, niște modele care să îi învețe cum să se apere de sabotori, cum să protejeze mai bine interesele statului. Foarte puțini oameni realizau că în felul acesta ei deveneau niște persoane obediente

¹¹ *Ibidem*, pag. 16

¹² *Ibidem*, pag. 19

¹³ *Ibidem*, pag. 21

¹⁴ *Ibidem*, pag. 27-28

¹⁵ Florin Mihăilescu, *De la proletcultism la postmodernism*, Editura Pontica, 2002, pag. 56

față de regim și nemiloase față de niște persoane care nu greșise cu nimic, cu excepția faptului că nu doreau să adere la ideologia regimului nou instalat.

Scriitorii prezentau orice fapt de mare însemnătate din istoria țării, adică cele care au favorizat preluarea puterii de către comuniști, reamintindu-le românilor de evenimente precum Revoluția din Octombrie, zilele de naștere ale lui Stalin și Lenin, demararea primului Plan cincinal, întoarcerea armelor împotriva Germaniei, victoria absolută în alegerile electorale din 1946, 1 Mai muncitoresc, începutul anului școlar și altele. Evident, evenimentele erau interpretate într-o perspectivă subiectivă.¹⁶

Influența sovietică a început să fie vizibilă în literatura română încă de la mijlocul anilor '40. La începutul anilor '50, literatura era deja puternic influențată de curentul realist-socialist. Personajul principal al acestor poezii realist-socialiste era, desigur, Stalin. La adresa lui erau folosite întotdeauna adjective la gradul superlativ relativ, numele lui fiind asemuit cu cele mai mărețe și cele mai impresionante fapte. El era considerat de către propagandă sa „Călăuzitorul Popoarelor”, „Părintele Națiunilor”, „Corifeul științei”, „Geniul strălucit al umanității”, „Grădinarul fericirii umane”, „Marele arhitect al comunismului” etc.

Un foarte bun exemplu este demn de prezentat este poezia lui Emil Dorian intitulată „Închinare lui Stalin” care îi atribuie acestuia o splendidă aură divină asemenea unui mare zeu care ar trebui să fie cinstit de către toți oamenii: „POEȚII limbii mele,/Poetii țării românești,/În care numele-ți de fier și piatră,/E cântecul pe care-l întâlnești/Pe orice drum și-n orișicare vatră,/Se-nșiruie cu toții azi în soare/Să cânte imnul tău de sărbătoare./Îmi împletesc poemul/Cu zvâcnetele tinerești/Și cânt, cum am cântat în clipa-n care/Tanchiștii tăi sosiți la București,/Ne-au dăruit zi de lumină mare/În inimile noastre nou deschise/Spre zările de luptă și de vise./ Pe tancul sovietic.Au năvălit copii ciorchin/Și-au chiuit de-atâta bucurie/Silabisindu-ți numele: Stalin/În timp ce, surâzând cu duioșie,/Tanchistul cu privirile senine,/Îi cuprindea la pieptu-i pentru tine./Azi toți tovarășii,/Poetii țării românești,/Cari vin poemele să și le-nchine,/În fața anilor tăi vulturești,/Sunt fericiți că-n luptă lângă tine,/Liberi îți pot slăvi mărețul nume,/Cu toți poetii luptători din lume.”¹⁷

Cea mai importantă sărbătoare din an o reprezenta ziua de naștere a liderului sovietic. Cu această ocazie, aveau loc cele mai frumoase și cele mai impresionante manifestații la adresa „celui mai înțelept dintre oameni”. Una dintre poeziile care se încadrează în acest tipar este cea a lui Marcel Breslașu, intitulată sugestiv „De ziua tovarășului Stalin”, unde poetul scoate în evidență cele mai puternice și cele mai intense sentimente de iubire pentru conducătorul care ajunsese la acea vârstă venerabilă: „Prieten al copiilor din lumea-ntr-oaregă,/tu, călăuză, dascăl și părinte,/îți mulțumim pentru învățătura dragă,/cioplită în granitul faptei,/turnată-n vorba ta fierbinte!/C-un singur glas copiii lumii, azi, se leagă/să-ți meargă drumul luminos: tot înaintea/Noi, ucenicii uriașului șantier/în care se desăvârșește noua lume/slăvim pe meșterul temeinic, pe-ndrăznețul inginer/și îi urăm, ani mulți să ne-ndrume!/Cu slove care-n veci de veci nu pier,/alătura de Lenin, strălucitoru-ți nume/e dăltuit în fiecare inimă de pionier./Cu slove roși de flacăra și lavă:/Slavă lui STALIN, dragoste și slavă!”¹⁸

Lenin, întemeietorul statului sovietic nu putea nici el să fie ignorat de către poezia realist-socialistă. Chiar dacă el a trecut în neființă, fără calitățile și spiritul său revoluționar, Uniunea Sovietică nu ar fi existat, poate, niciodată. Motiv pentru care, zeci de mii de oameni așteaptă chiar zile întregi pentru a vedea cum se „odihnește” conducătorul „Marii Revoluții din Octombrie”. În poezia „Lucrare scrisă: Lenin” de Nicolae Tăutu, dragostea față de Lenin e asemănată cu dragostea față de părinți: „Pe tablă -tii, ce noapte de păclă adâncă!/Stă scris: subiect: LENIN - cu alb de stâncă./O elevă scria:/<<Lenin a făcut întregul an să fie

¹⁶ Eugen Negrici, *Literatura română... ed. cit.*, pag. 35-36

¹⁷ *Poezia unei religii politice. Patru decenii de agitație și propagandă*, antologie de Eugen Negrici, Editura PRO, 2005 pag. 28

¹⁸ *Ibidem*, pag. 22

primăvară>>/A omului-om, a răpus omul fiară/Și a eliberat viața pe a șasea parte din glob./În loc de lanț, lumină dând fiecărui rob>>/Alta scria:/<<Lenin n-a murit, Lenin trăiește mai departe!/Îl simt când deschid fiecare carte.>>/A treia scria:/<<În Finlanda, la Ulianov veneau în ascunzătoare/Un băiat și o fată să-i aducă de mâncare/În fiecare...>>/Eleva simți o lacrimă cât pata/De pe hârtie,/Ba mai mare,/O lacrimă curată de iubire,/Căci tare ar fi vrut să fie/Și ea în vechea povestire!/Castanul ce se odihnea lângă scară/A sunat din frunze afară,/Ca un clopoțel, de-au sărit speriate/Elevele pe tezele neterminate./În banca a treia,/Elevei Stana I. Maria/Îi pare că s-a înroșit hârtia/Și-a prins să fluture ca un steag./Departe peste-al casei prag:/<<La cinci ani, tata de Lenin mi-a vorbit,/Când s-a întors de pe locomotivă ostenit./Mi-a spus că n-a fost rege, nici voievod,/Ci un tătuc al oropsitului norod,/Ce a prins puternic viața în mâini,/De-a răsturnat orânduirea celor hapsâni./Și a plecat.../A plecat dar n-a mai rostit nimic,/Căci l-au cules rănit de pe zgură/Și-apoi l-au ucis în beci la prefectură.../Și de-atunci, când de Lenin aud sau scriu,/Îl simt iar pe tata alături și viu./Mă iartă tovarășă profesoară,/Eu parcă tocul nu în călmară/Îl moi, ci-n inima-mi ce veșnic o să bată/Pentru Ilici la fel ca pentru un tată.>>/Când citi teza, tovarășa profesoară,/Prin mugurii cei luminoși de-afară,/O și vedea, prin ani pe fată/În luptă grea, înverșunată/Un inginer cu bucle castanii,/Un inginer ce hotărât va ști/Că nu doar stâlpii cei de fier/Înalță, trainic, un șantier/Ci forța vie și nestăvilită./Puterea din Octombrie pornită,/Ce-a ridicat la noi aici,/Hidrocentrala lui Ilici!"¹⁹

Moscova este, bineînțeles, cel mai puternic și cel mai înfloritor oraș din lume, în opinia talentaților poeți care nu ignoră nici Kremlinul cu lumina lui strălucitoare menită a ghida celelalte popoare către niște vremuri mult mai prospere și mult mai bune. Palatul Kremlin este descris ca fiind cea mai luminoasă și cea mai impunătoare clădire din lume. În același timp este și „umila locuință” în care Stalin veghează de acolo pe toată lumea și are grijă de „buna funcționare a lucrurilor”. Această construcție este un simbol al acestei lumi sovietice și ca atare trebuie respectată și adulată la fel de mult ca locatarul ei. În poezii, Kremlinul apare destul de frecvent, fiind, fără îndoială, un clișeu. Acesta poate fi întâlnit, de exemplu, în poezia „Cântec” scrisă de Mihai Beniuc: „Cântecele und' se lasă?/Tocmai la Stalin acasă/Și cu aripe măiestre/Bat la dânsul în ferestre:/Staline, iubitul nost'/Drumul lung și greu ne-a fost,/Dar de-ar mai fi fost pe-atât,/Tot nu ne-ar fi fost urât/Că lumina din Kremlin/Ne-a făcut cerul senin,/Și învățătura ta Luminatu-ne-a calea.”²⁰ sau în poezia „Daruri pentru Stalin” de Dan Deșliu: „Slăvită fii cetate a tot ce e slăvit/În tine, sub lumina nestinsului drapel,/e darul fără seamăn mulțimii dăruit,/e omul bun și simplu cu nume de oțel.”²¹

Nici măcar în romanele de la acea perioadă, situația nu era prea diferită. Oricine cunoaște istoria secolului XX, va sesiza imediat minciunile tipărite și retipărite din aceste materiale propagandistice pe care cititorii trebuiau să dea și bani ca să le citească. Iată, de pildă, ce înseamnă pentru fierarul Florea Costea, personajul din romanul „Mitrea Cocor”, celebra Revoluție din Octombrie: „Acolo s-au sculat asupriții, au răsturnat împărăția, au măturat stăpânirea capitaliștilor și au întemeiat stăpânirea clasei muncitoare.”²² Mai mult decât atât, odată cu venirea la putere a „clasei muncitoare”, viața oamenilor s-a îmbunătățit simțitor. În timpul șederii lui în Uniunea Sovietică, Mitrea Cocor a învățat de la rusul Mitea Karaganov efectele pozitive ale gospodăriilor colective: „Mitea Karaganov de la Kostroma îl informa că în acel sat oamenii au de unsprezece ani gospodărie colectivă și se îndeletniceau cu pomii roditori și legumele. Apa ce trebuia la grădinile lor o pompau din coada lacului. Iar dincoace, la dig, apele repezite pe lăptoc purtau o turbină. Moara umbla fără hodină și măcina spornic.

¹⁹*Ibidem*, pag. 13-15

²⁰*Ibidem*, pag. 20

²¹*Ibidem*, pag. 28

²² Mihail Sadoveanu, *Mitrea Cocor*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959, pag. 68

Dădea și putere electrică pentru lumină și pentru o fabrică mică de unelte de gospodărie sătească, meșteri tâmplari produceau în serie tocuri de ferestre, mese și scaune de tei." ²³

Așadar, în propaganda vremii, revoluția care a avut loc în anul 1917 a pus capăt sclavagismului pe întreg teritoriul țării, eliberându-i pe oameni din robie și oferindu-le un viitor mult mai bun și mult mai sigur, un trai care dorea să pătrundă și pe teritoriile statelor satelit din care făcea parte și România.

Din nefericire, realitatea era mult mai sumbră, majoritatea oamenilor confruntându-se cu probleme foarte grave cum ar fi sărăcia și foametea. Trebuia să existe un țap ispășitor pentru suferința oamenilor, deoarece regimul nu putea să fie tras la răspundere întrucât el nu greșea niciodată, cel puțin în teorie. Drept urmare, regimul a inventat acest dușman imaginar care îi păcălea pe oameni și îi mințea, făcându-le mereu munca mai grea și mai obositoare decât ar fi fost în mod normal. Fie că se numeau culaci (URSS), fie că se numeau chiaburi (RPR), aceștia aveau un singur scop și anume sabotarea proiectelor mărețe ale Partidului.

Romanul realist socialist nu îi menajează deloc, îi prezintă ca pe niște oameni extrem de lacomi, extrem de duri și extrem de răzbunători. Cititorul își poate da seama destul de repede că acești chiaburi au fost niște adevărați exploatare ai țăranilor români. Neavând pic de milă, ei obișnuiau să îi oblige pe oamenii săraci la munci extrem de grele, plătindu-i cu sume de bani foarte mici. Dacă țăranimea refuza să colaboreze, atunci chiaburii îi trimiteau pe jandarmi să îi bruscheze, să îi brutalizeze, să îi lovească și chiar să îi omoare pe cei care opuneau o rezistență majoră. Romanul lui Zaharia Stancu, „Desculț” prezintă un trecut total diferit față de cel care a existat în realitate, o lume în care țăranii români sunt asupriți de către ciocoi, puterea lor fiindu-le conferită de către jandarmerie și armată. Cititorul are șansa de a cunoaște această lume prin ochii lui Darie, personajul principal, a cărui familie este extrem de săracă și de neajutorată. Mai sunt multe asemenea familii care sunt persecutate și oprimate de către cei care și-au însușit cele mai bogate terenuri, lăsând cele mai mici și mai neroditoare terenuri oamenilor simpli: „- Dacă pământul ar fi al nostru, îl aud pe tata, am trăi cu totul altfel. Am trăi mai bine. Dar pământul e al boierilor, al ciocailor. Trăiesc boierii bine. Trăiesc ciocailor bine. Noi ne alegem cu oasele rupte de muncă. A dat ceva pământ rumânilor Cuza, demult. L-au scos din scaun boierii. A venit în capul țării un neamț mărunț. S-a dat cu cei ce l-au adus. A uitat de prostime.” ²⁴

Chiar dacă oamenii sunt săraci, norocul nu le surâde niciodată, aceștia fiind obligați să mai vândă pe un preț de nimic din puținul lor pământ pentru a face rost de provizii pentru iarnă: „S-au îmbogățit și mai mult bogații satului. Săracii și-au vândut bogațiilor pământurile pe bucate. Bogații, oamenii cei puțini, i-au despuiat, i-au jupuit pe cei mulți, pe cei săraci. Cu legea în mână. După dreptatea lor.” ²⁵

Din romanele realist-socialiste, cititorul trebuie să înțeleagă faptul că ciocailor nu vor dispărea niciodată. Dacă în timpul regimului precedent chiaburii dețineau puterea totală și comiteau nenumărate abuzuri, transformându-le viața țăranilor într-un adevărat coșmar, odată cu venirea la putere a comuniștilor și confiscarea bogațiilor acestora, ei își petrec majoritatea timpului lucrându-i pe la spate pe muncitorii veșnic laborioși și dornici de a termina construcția în cel mai scurt timp cu putință. Ei sunt singurii responsabili pentru toate evenimentele nefaste care îi lovesc pe oameni, dorind ca societatea să nu evolueze, dorind ca lucrările mărețe să rămână doar la stadiul de proiect, fără a deveni vreodată realitate.

Un foarte bun exemplu care poate fi adus în discuție este romanul lui Petru Dumitriu intitulat „Drum fără pulbere”. Prin intermediul cărții, el creează un univers fictiv în care toți oamenii vin să lucreze cu drag la Canalul Dunăre-Marea Neagră, fiind bucuroși că au găsit un loc de muncă unde sunt respectați și remunerați pe măsură. Zilele în care erau exploatați fără

²³*Ibidem*, pag. 125

²⁴ Zaharia Stancu, *Desculț*, Editura Eminescu, București, 1982, pag. 42

²⁵*Ibidem*, pag. 87

milă de către chiaburi trecuseră. Partdul a avut grijă de acest lucru, cu toata acestea încă mai sunt mulți chiaburi aflați în libertate și dornici de răzbunare pentru averea și puterea confiscată.

Din nefericire, realitatea a fost cu totul alta, acel canal reprezentând un șantier în care au muncit până la epuizare numeroși oameni care nu au putut fi de de acord cu schimbările noului regim, dar și numeroși oameni care erau suspectați a fi dușmani de clasă, fără a exista dovezi concrete. Acest șantier nu era altceva decât un lagăr de concentrare, menirea lui fiind aceea de a ucide cât mai mulți deținuți politici, rol pe care l-a îndeplinit cu prisosință.

Chiar dacă astăzi, propaganda realist-socialistă nu mai este crezută de nimeni, ea a fost extrem de eficientă în perioada în care Stalin se afla la putere. Mulți vedeau în el un adevărat eliberator care pune preț pe viața fiecărui cetățean în parte. Tocmai de aceea, țara a trecut printr-un adevărat șoc atunci când Nichita Hrușciiov, în cadrul celui de-al XX-lea Congres al PCUS, a dezvăluit adevăratul chip al nemilosului dictator. Cu toate acestea, Stalin nu a fost uitat pentru realizările făcute în timpul conducerii sale, dar mai ales pentru victoria Uniunii Sovietice din timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Conform unui sondaj realizat în anul 2007, în trei orașe importante din Rusia și anume Sankt-Petersburg, Kazan, respectiv Ulianovsk, o proporție covârșitoare de 71% din acești oameni sunr de părere că Felix Dzerjinski, întemeietorul Ceka, a favorizat un mediu social pașnic și liniștit, și doar 7% îl vedeau ca pe un criminal crud și nemilos. Fiind conștienți de toate crimele și abuzurile care fusese comise în perioada stalinistă, aceeași oameni, în proporție de aproximativ 65%, erau de părere rolul lui Stalin asupra țării sale fusese unul favorabil și propice.²⁶

Așadar, chiar dacă Uniunea Sovietică a încetat din existență la sfârșitul anului 1991, efectele propagandei lăsate asupra a milioane de minți nu pot fi șterse imediat, acestea fiind vizibile vreme de ani sau poate chiar zeci de ani. Astfel, la 65 de ani de la moartea liderului sovietic, Iosif Stalin, poporul rus are o părere foarte bună legată de el, fiind văzut ca unul dintre cei mai importanți lideri din istoria țării respective. Astfel, ignorând moartea a zeci de milioane de compatrioți, rușii îl apreciază pe Stalin pentru spiritul său strateg care a dus la victoria Uniunii Sovietice asupra Germaniei naziste, dar și pentru că a făcut din Uniunea Sovietică una dintre cele mai importante și influente țări după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial.

BIBLIOGRAPHY

Bibliografie primară:

Dumitriu Petru, *Drum fără pulbere*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1952;
Sadoveanu Mihail, *Mitrea Cocor*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959;
Stancu Zaharia, *Desculț*, Editura Eminescu, București, 1982;
Poezia unei religii politice. Patru decenii de agitație și propagandă, antologie de Eugen Negrici

Bibliografie secundară:

Ambrose Tom, *Despoți și dictatori: de la Nero la Saddam Hussein*, trad. din limba engleză de Gabriel Florin Drăghici, Editura Litera, București, 2009, pag. 111
Figes Orlando, *Rusia revoluționară (1891-1991)*, trad. din limba engleză de Alina Popescu, Editura Corint, București, 2016
Mihăilescu Florin, *De la proletcultism la postmodernism*, Editura Pontica, 2002

---

²⁶ Orlando Figes, *Rusia revoluționară (1891-1991)*, trad. din limba engleză de Alina Popescu, Editura Corint, București, 2016, pag. 396-397

I.Boldea, C. Sigmirean, D.-M.Buda

THE CHALLENGES OF COMMUNICATION. Contexts and Strategies in the World of Globalism

Negrici Eugen, *Literatura română sub comunism (1948-1964)*, Editura Cartea Românească, 2010

Oana Ilie, *Propaganda politică, Tipologii și arii de manipulare (1945-1958)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014